

МАКСІМ БАГДАНОВІЧ

(У 20-тыя ўгодкі сьмерці)

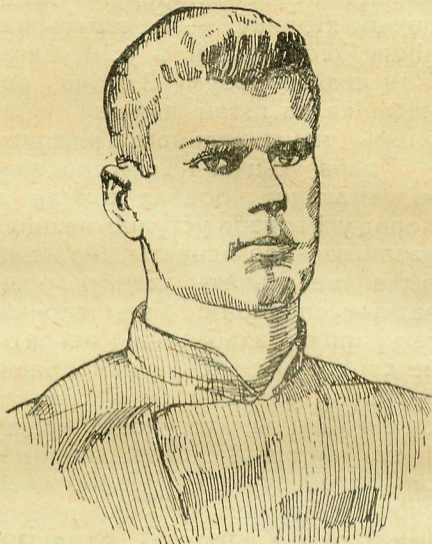
Ужо 20 гадоў мінула ад таго часу, як адыйшоў ад нас у вечнасьць вялікі пясняр Беларусі — Максім Багдановіч. Як мэтэор зьявіўся ён на беларускім небасхіле і зьнік. Зьнік у самым цьвеце гадоў. На т ня прыйшлося яму памерці ў родным краі, на роднай зямельцы, якой аддаў ён усе свае сілы й здольнасьці. Страшная хвароба — сухоты забрала яго ад нас, не даючы зьдзейсьніцца тым надзеям, якія паклала на яго ўся Беларусь.

Аднак ня ўвесь ён памёр. Частка яго душы живе й будзе жыць паміж нас у вершах, якія ён пакінуў, як спадчыну па сабе, свайму Народу.

Возьмем у рукі „Вянок.“ Невялічкая кніжачка, у якой 98 вершаў. Гэта адзіны зборнічак яго, выданы асобна. Рэшта параскідана па розных часапісах беларускіх, расейскіх, украінскіх. Але ня ў ліку сіла! Сіла ў зьмесьце, сіла ў якасьці. І гэтым дарагі нам пясняр.

Інтэлігенцыя і высокая адукаванасьць песьняра адчуваецца ў яго творах, дый ня толькі творах. Motto, узятыя з розных працаў загранічных пісьменьнікаў у італьянскай, французскай, нямецкай, лацінскай і іншых мовах, сьведчаць аб яго разьвіцьці. Ён адчуў усю прыгожасьць зьместу, формаў у творах сусьветнай літаратуры й унёс шмат чаго ў літаратуру беларускую. Багдановіч сьвядома ўжывае ўсіх магчымых формаў сусьветнай паэзіі, як трыялетаў, тэрцінаў, квартаў, рондо, пэнтамэтраў, сонэтаў, актаваў і інш., а таксама стараецца вытварыць асобны род формаў беларускае народнае творчасьці.

Вершы яго апрацаваны надта старанна. Ня можна ў іх нічога ані адняць, ані дадаць, так добра яны закончаны. Яны зьвіняць у яго, як жалеза, як сталь.

Максім Багдановіч

Аб будове вершаў паэт казаў:
„Трэба з сталі каваць, гартаваць гібкі
[верш].“

Абрабіць яго трэба з цяргеньнем.
Як ударыш ты ім, — ён як звон зазвініць
Брызнуць іскры з халодных каменяў.“

„Песьняру“

Але не адна форма, не адна апрацоўка гуляе галоўную роль.

Паводле ўнутранага зьместу мы бачым у Багдановічу паэта-філёзофа. Кожны ягоны верш мае ў сабе нейкую філёзофічную думку. Так, прыкладам, у сонэце „Паміж пяскаў Эгіпецкай зямлі“ выяўляецца вера Багдановіча ў сваю Бацькаўшчыну. Ён бачыць вокам паэты-філёзофа яе вясну, верыць, што сіла адраджэньня яшчэ існуе, што яна ўзрасьце й буйна закрасуе, быццам тое зярнё, што праляжала тысячы год.

Але ці зможам перамагчы мы
грамадзкае гора?—пытае Багда-
новіч у вершы „Краю мой род-
ны.“ Ці хопіць сілаў зварушыць
увесь Беларускі Народ? Ці змо-
жа ён злажыць жыццё сваё ў
ахвяры на аўтар вызвалення?

І як-бы ў адказ на гэта піша
ў наступным вершы:

„Рушымся, брацця, хутчэй
У бой з жыццём, пакідаючы жаж;
Крыкі пужлівых людзей
Ня стрымаюць хай бітвы размах...”

Проці цяжэння вады
Зможа толькі жывое паплыць,
Хвалі-ж рэкі заўсягды
Тое цягнуць, што скончыла жыць.”

Ён верыць, што інтэлігенцыя споў-
ніць сваё заданне ў адраджэн-
ні Бацькаўшчыны й ня здрадзіць,
за катлеты, свайго Народу. Ве-
рыць, што Народ беларускі жы-
ве й будзе жыць, што прыйдзе
час, калі:

„У віхры уляціць палова
Пакіне чыстае зярно.”

(„Устань, навальніца.”)

Верыць, што згіне гора, а Бе-
ларусь будзе жыць!

Радзіўся М. Багдановіч у
1892 годзе. Жыў у Ніжнім Ноў-
гарадзе й Яраслаўлі, дзе бацька
ягоны быў вучыцелем. Сярэдняю
адукацыю скончыў тут-жа й па-
ступіў у Яраслаўлі ў юрыдычны
ліцэй. Жыў у цэнтры жыцця
расейскай інтэлігенцыі. Беларус-
кую мову пазнаў з беларускіх
кніжак. Пасьля сам пачаў пісаць
вершы. Першы ягоны верш „Над
магілай“ надрукаваны ў № 1
„Нашай Нівы“ у 1909 г. У 1913 г.
выйшаў зборнік вершаў „Вянок.“
У 1911 і 1915 г. быў паэт у Вільні,
а ў 1916 па сканчэнні ліцэю пры-
быў у Менск. Але будучы хво-
рым на сухоты, не перанёс ён
цяжкае працы. Памёр у Крыме
(Ялта) 25 мая 1917 г., куды
выехаў лячыцца на просьбу сва-
якоў і знаёмых.

Памёр паэт... Сьмерць скасі-
ла яго, як падцяты ў карані дуб.
Хвароба й праца змаглі яго цела.
Згас ён цела, але душа яго, ад-
бітая ў вершах, будзе жыць,
будзе прыпамінаць нам, што не
бяздзейнасьцю, а працай Белару-
скі Народ здабудзе сабе лепшую
долю.

А. Я.